Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл аатыныҥ 16 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 48 (5715) | 1982 сыл. Муус устар 20 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

Советскай Союз үлэһиттэрэ! Уон биирис пятилетканы ударнай үлэнэн бэлиэтиэҕиҥ!

Биһиги элбэх национальностаах улуу Ийэ дойдубут өссө ордук күүстээх, өссө ордук баай уонна кэрэ буолуохтун!

Барыта киһи үйүтүн туһугар, барыта киһи туһугар!

(ССКП КК Первэй Маайдааҕы Ыҥырыыларыттан).

УЛУУ БАЧЫЫМ ЗНАМЯТЫН АННЫНАН

Дойду — „Кыһыл субуотаҕа"

Фабрикалар уонна заводтар, колхозтар уонна совхозтар, научнай учреждениелар уонна туһаайыылар коллективтара муус устар 17 күнүгэр Бүтүн Союзтааҕы коммунистическай субуотуннуьук күн, өрө көтөҕүллүүлээхтик, ыйымньылаахтык үлэлээтилэр.

Муус устардааҕы субуота ударнай вахтатыгар москвичтар деловойдук бэлэмнэммиттэрэ: тыһыынчанан коллективтар элбэх сырьену, матырыйаалы, уматыгы нэмчилэбиттэрэ. Субуотуннуьукка ол ресурсалар туһаныллыбыттар. Пятилетка иккис сылын сорудахтарын таһынан элбэх станоктар, автомобиллар, норуот туттар табаардара уонна туочунай прибордар оҥоһуллубуттар.

Ленинградецтар коммунистическай субуотуннуьук күн үсүнүнан мөлүйүөн солкуобайдаах бородууксуйаны оҥордулар. Ждановтан аатынан завод сталелыгар «ЫБСЛКС XIX съеһэ» таһаҕас таһар скеан судаатын тутуулуу үөрүүлээхтик саҕалааһын буолла.

Ульяновскай олохтоохторо В. И. Ленин аатынан Кинигэ дыбарыаһын — урукпута тимбазист Владимир Ульянов аадаччылаах сылдьыбыт общественнай библиотека саҥа кинигохранилищетын үлэҕэ киллэриллитин биллэрдиҥ чугаһаттылар. Саҥа дьиэ 800 тыһ. тому харайарга суоттанан тутуллар.

Субуотуннуьук күнү саамай үрдүк ситиһиилэриэн бары союзнай республикалар коллективтара бэлиэтэтилэр. Өзбекистан уонна Туркмения хлопоглы үүнээччилэрэ, Грузия металлурдара, Азербайджан нефтяниктара, Вильнюс уонна Таллин инстэньэҥнэрэ, Рига портоонньуктара, Таджикистан автомобилистара туйгуннуу үлэлээтилэр.

(ССТА).

КӨҤҮЛ ҮЛЭ БЫРААҺЫННЬЫГАР

Ороҥуон үлэһиттэрэ В. И. Ленин төрөөбүтэ 112 сыла туолуутугар аналлаах Бүтүн Союзтааҕы коммунистическай субуотуннуьукка үлэ үрдүк оҥорумтуотун көрдөрдүлэр.

«Кыһыл субуотаҕа» ороҥуон үрдүнэн барыта 8760 киһи үлэлээтэ. Киниилэр пятилетка фондуларыгар 20 тыһ. 730 сол. куобаҥы киллэрдилэр. Ити былааннан ыыттааҕар элбэх.

Промышленность үлэһиттэрэ ити күн 13 тыһ. 638 солкуобайдаах табаарынай бородууксуйаны оҥордулар. Субуотуннуьук күн 1650 солкуобайдаах мебель, 1040 солкуобайдаах ниэс оҥоһуктара бэлэмнэннилэр.

Ороҥуонтан ыҥырылаах «Сельхозтехника» холбоһук коллектива ордук тэрээһиннээхтик үлэлээтэ. Коллектив 190 киһиэн тутуу матырыйаалларын таһыы, бэрээдэктээһин, тракторлары өрөмүөннээһин, территорияны ырааһырдыы, о. д. а. үлэлэри ыытта. Өрөмүөннүүр мастерскэй рабочайдара кэмчилэммит электроэнергиянан 1200 солк. валовой бородууксуйаны оҥордулар. Оттон автопарк коллектива 9 тыһ. литр кэмчилэммит уматыгынан 120 тонна таһаҕаны Мыҥдаҕаайыттан уонна Якутскай куратаан таста. 25 кубометр тутуу маһа кэрдиллэн миэстэтигэр киллэриллиннэ, 60 кубометр саһаан кэрдилиннэ, 600 солкуобайдаах культурнай-бытовой табаардар оҥоһуллуннулар. Коллектив уон биирис пятилетка суотугар 690 солкуобайдаах үбү киллэрдэ.

Ленинскэй күннэри көрсө автопарк коллектива 162,8 тыһ. тонна километр тиэйэр-таһар үлэлэри толорон, тракторлары техническэй көрүү станцията 20,1 тыһ. солкуобайдаах бородууксуйаны оҥорон, атын производствоҕа 78,2 тыһ. солкуобайдаах үлэ ыытыллан түөрт ыйдаах сорудахтарын толордулар.

Эт-үүт комбинатын, «Якутсельстрой» мехучастогун, промкомбинат коллективтара коммунистическай үлэ бырааһыннньыгар эмиэ үрдүк тэрээһиннээхтик ыытыннылар.

Ленинскэй субуотуннуьукка ороҥуон бары совхозтара үлэҕэ үрдүк дьулуурдаах көрдөрдүлэр, пятилетка фондуларыгар 13 тыһыынчаттан тахса солкуобайдаах үбү киллэрдилэр.

Коммунистическай субуотуннуьуку тэрийэр ороҥуоннаах штаб.

Үрдүк өрө көтөҕүллүүнэн

Карл Маркс аатынан совхоз рабочайдара уонна сулууспалдахтара ленинскэй коммунистическай субуотуннуьукка үрдүк оҥорумтуолаахтык үлэлээтилэр.

«Кыһыл субуота» күн сүрэхтэрдэ совхоз бары отделениелэриттэн үөрүүлээх митиннэр буолуталаатылар. Ол кэнниттэн дьон үлэлиир миэстэлэриттэн тарҕастылар.

Кохтоох үлэ бырааһыннньыгар совхоз үрдүнэн 1352 киһи ыытыннна. Бу күн 1290 кубометр оттук мас кардиллэн саһааннанна, 110 центнер саһаан кэрдилиннэ, 12 центнер привес ылылынна. Ордук үчүгэйдик Куурка Күөл, Үрэх Күөрэ уонна Төлөй Дириҥнээх үүт-табаарынай фермалар коллективтара үлэлээтилэр. Пятилетка фондуларыгар 4300 солк. киллэрилиннэ.

В. ПЕТУХОВ.

Көхтөөхтүк

Быйылгы коммунистическай субуотуннуьукка Эрилик Эристиин аатынан совхоз үлэһит дьоно өрө күүрүүлээхтик, үрдүк оҥорумтуолаахтык үлэлээтилэр. Көҥүл үлэ бырааһыннньыгар маҥан 1550 киһи ыытыннна, 49 автомашина уонна трактор тиэйэр-таһар үлэлэргэ сыыстыта. Киниилэр сүрүннээн деловой уонна оттук маһы кэрдиигэ, тиэтиги мусуоталаһыыҥа, комбикорму дьаарыстаһыыҥа үлэлээтилэр. Барыта 3340 солк. үп киллэрилиннэ.

Г. АДАМОВ.

БОЧУОТ ДУОСКАТА

1981—1982 сс. общественнай сүөһү ыыстыгын даспыт 6 ыйыгар, ол иһигэр бу дьыл бастаҥы кварталыгар сүөһү ситиитигэр, сүөһүттэн бородууксуйаны ылыыга уонна соҕотуоннаалаһыҥа социалистическай куоталаһыыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит маннык совхозтар, отделениелар, маанньык фермаларын коллективтара, биирдии ыанньыксыттар уонна борооску кэрээччүлэр ороҥуоннаахтар Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар:

СОВХОЗТАРТАН

«Чурапчы» совхоз (директор Аммосов И. Н., партком секретара Леонтьева М. С., профсоюз рабочкомун председателэ Филиппов И. Н.).

Карл Маркс аатынан совхоз (директор Васильев Е. Е., профсоюз рабочкомун председателэ Трофимов Я. С.).

Субуруускай аатынан совхоз (1982 сыл бастаҥы кварталын түмүгүнэн. Директор Ефремов А. В., партком секретара Ефимов Е. Е., рабочком председателэ Атласова У. Н.).

ОТДЕЛЕНИЕЛАРТАН

Соловьев отделениета (управляющай Собакин Д. Н., партбюро секретара Макаров А. Е., местком председателэ Брыгаев В. И.).

Сылаг отделениета (управляющай Михайлов Н. Г., партбюро секретара Макарова К. В., местком председателэ Федоров С. С.).

Арылаах отделениета (управляющай Борисов Е. Е., партийнай тэрилтэ секретара Борисов С. С., местком председателэ Карсанаев А. А.).

ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРЫТТАН

«ЫБСЛКС 60 сыла» ферма коллектива (старшай Осипова М. Е.).

«Эрчим» ферма коллектива (старшай Иванов М. И.).

Үрэх Күөрэ ферматын коллектива (старшай Капитонова З. Д.).

«Юность» ферма коллектива (старшай Кронникова Е. Н.).

Кыстык Кугда II корпуһун коллектива (старшай Дыдаева С. Н.).

ЫАННЬЫКСЫТТАРТАН

Иванов Михаил Иннокентьевич («Чурапчы» совхоз, Арылаах отделениета).

Егорова Евдокия Васильевна (Субуруускай аатынан совхоз, Болтого отделениета).

Ксенофонтова Наталья Николаевна (Эрилик Эристиин аатынан совхоз, Хадаар отделениета).

Варламов Алексей Степанович («Чурапчы» совхоз, Арылаах отделениета).

БОРООСКУ КӨРӨӨЧЧҮЛЭРТЭН

Петров Василий Николаевич (Карл Маркс аатынан совхоз, Одьулуун отделениета).

Лутай Иван Гаврильевич (Эрилик Эристиин аатынан совхоз, Хойтоо отделениета).

Решетникова Надежда Ивановна (Карл Маркс аатынан совхоз, Бахсы отделениета).

«Якутколхозстрой» ТМУ-н Ю. И. Протодьяконов салаайаччылаах 15 киһилээх бригэдэта «Чурапчы» совхозка 50 миэстэлээх ороҥуоннуур мастерскойу тутар. Субуотуннуьук күн бригэдэ объект аҕылаатын түһэрдэ. Күргүөмнээх үлэ түмүктээх буолла—пятилетка фондуларыгар 113 солк. киллэрилиннэ.

Снимокка: субуотуннуьук кэмигэр.

П. Оконешников фотота.

Депутаттарга кандидаттар—чулууттан чулуулар

БОЛТОҺО

Субуруускай аатынан совхоз Болтоготооҕу отделениетын рабочайдарын уонна сулууспалаахтарын быыбар иннинээҥи мунньахтарыгар ороҥуоннаабыт Совет 8 №-дээх быыбардыыр уокуругар депутатка кандидатынан «Каскил» ферматын сүбэ-саан сүөһү көрөөччүтэ ЫБСЛКС чилиэнэ **Монастырева Мария Афанасьевна** туруорулуунна. Кини кандидатуратын өйөөтүлэ ветерана Д. В. Кривошапкин, ороҥуон биллиилээх отчута, рабочай В. П. Седалищев П. ньырэй көрөөччү Л. П. Тимофеева уо. д. а. тыл эттилэр.

ЧУРАПЧЫ

Олох-дьаһах комбинатын рабочайдарын уонна сулууспалаахтарын быыбар иннинээҥи мунньахтар комбинат экономиһа И. К. Дегтярев ороҥуон Советтыгар 39 №-дээх быыбардыыр уокуругар депутатка кандидатынан мистэньэр **Мария Петровна Ефимованы** туруорарга этии киллэрдэ. Тыл эппит дьон Мария Петровнаны ороҥуон Советтыгар депутатка достойнай кандидат быһыытынан характеристикалаатылар.

НАҒАРААДАНЫ ТУТТАРЫЫ

Уон биирис пятилетка бастакы сылыгар тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын огорууну, атыы-эдаһыны эдэтиннэ урдук кордоруулэрин ыйын биһиги оройуоммутуттан «Чурапчы» совхоз Арыылаахтааҕы отделениетын ыанньыксыта, оройуон чемпиона Михаил Иннокентьевич Иванов «Бочуот Знака» орденынан наҕараадаламмытын туһунан биһиги хаһыаппыт суруйан турар.

Аҕыйах хонуктаахтыт чулуу ыанньыксынна дьонун-сэргэтин ортотугар итти урдук правительственнай наҕарааданы Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ Е. Н. Горюкова туттарда. Үорүүлээх бизнэргэ Арыылаах олохтоохторо, нэйилиэк, совхоз салайаччылара М. И. Иванову үрдүк наҕарааданы истиннык наҕараадаламмыттар.

Коммунистическай партия уонна Советскай правительство киин улэтин үрдүктүк сыанналаатыттарын ийэ дириҥник махтаан М. И. Иванов харда тылы этэ. Киин юбилейдардаах сылга ситиһиннин эссо чиҥэтэр бэлэмнэрин биллэрдэ, тус бэйэтэ уонна киин салайар «Эрчим» комсомольскай-ыччат фермата пятилетка балтыраа сылдаах былаанын урутаан толорбуттарын туһунан ыйыталастылар.

Снимокка: ордены туттарыы үөрүүлээх түгэнэ.

П. Оконешников фотото.

КИМ ТӨҺӨ ҮҮТҮ ЫЫРЫЙ?

МУУС УСТАР 10—16 КҮННЭРИНЭЭҐИ СВОДКА

Совхозтар, отделениелэр	Фуражнай	Үлэлэр	Күннэҕи надоой, үүт (л)		Күннэҕи үүт (л ыаахтан)		Күннэ-түүн тэриллэр үүт (т)	Тарааб. ыыах	Сант. ыыах
			1981 с.	1982 с.	фуражнай	маҕыы			
Карл Маркс	**2420**	**1570**	**95,7**	**114,5**	**4,7**	**7,2**	**85,9**	**1412**	**823**
Одьулуун	627	350	24	25	3,9	7,1	20	220	191
Бөлүүтүр	492	348	23	24,5	4,9	7	18,5	348	252
Мутудай	652	413	28	30,5	4,5	7,3	24	385	102
Бахчы	649	459	20,7	34,5	5,3	7,5	23,4	459	272
Субуруускай	**1290**	**550**	**34,5**	**40,1**	**3,2**	**7,3**	**31,9**	**504**	**278**
Хатылы	393	120	6,8	8	2	6,6	5,3	111	55
Болтоло	437	220	12,8	14,6	3,3	6,7	11,7	200	123
Соловьев	460	210	14,9	17,5	3,8	8,3	14,9	193	100
Эрилик Эристин	**1856**	**1179**	**79,9**	**83,5**	**4,5**	**7**	**69,5**	**981**	**462**
Хоптоҕо	506	340	23,7	23,7	4,7	6,1	16,8	286	98
Хадаар	471	305	20	23,4	4,9	7,7	20	238	112
Хайахсыт	451	256	16,8	16,3	3,6	6,4	14	185	110
Чакыр	428	278	19,4	20	4,6	7,2	16,9	272	142
«Чурапчы»	**1396**	**608**	**37**	**46,4**	**3,3**	**7,6**	**38,5**	**620**	**294**
Сылан	720	240	16	24	3,3	10	19	260	152
Килэгэй	356	203	12	11,5	3,3	6	10,4	210	100
Арыылаах	320	165	9	10,9	3,4	6,6	9,1	150	42
Ор. үрдүнэн	**6962**	**3907**	**247,1**	**264,5**	**4**	**7,2**	**225,8**	**3517**	**1857**
1981 сылга	**6494**	**3752**		**3,8**	**6,5**	**189,9**	**2665**	**1875**	

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Ударнай вахта сонуннара

Былааннарын куоһардылар

Карл Маркс аатынан совхоз Болугурдаах отделениетын кадровай бөлүүтүттэрэ Д. И. Петров, П. Д. Диодоров уонна Г. Н. Николаев бастаны кварталлаах былааннарын 1597 солк. куоһардылар.

Киниэ́лэр 417 аҥдаатары, 57 кырыыаһы, 14 тиҥиҥ, 9 солоҕдону уонна 12 ыйыҥ бөлүүтүттэрэ.

И. ПРОКОПЬЕВ.

Биэрбит тылын —икки бүк

Эрилик Эристин аатынан совхоз опыттаах бөлүүтүттэрэ Иван Кондратьев уонна эдэр коммунист Александр Адамов бастаны кварталҕа 1594 — 1217 солк. бөлүүтүн былааннарын 265,6 — 202,8 бырыһыан толорбуттар. Совхоз, оройуон чулуу бөлүүтүнэ И. Г. Кондратьев 1982 сыл түмүгүнэн уон биирис пятилетка былааныҥ толоруоҕа социалистическай аҕа-саастаах ыытыллыбалаах.

К. СЕДАЛИЩЕВ.

Болдьоҕун иннинэ

Оройуон биэс киноустановката — Мутудайдаабы (старшай киномеханик С. С. Попов), Дириҥнээҕи (И. И. Ермеев), тубдиспансердаабы (П. В. Никитин), промкомбинаттаабы (Е. Т. Неустроев) уонна Телой Дириҥнээҕи (В. В. Смирников) — В. И. Ленин торообут күнүн үлэлэн бэлэхтээх көрсөллөр. Киниэ́лэр түөрт ыйдаах былааннарын муус устар 8 күнүгэр толордулар.

Киноустановкалар бу күннэргэ былааны лаппа куоһарар ийэ дьулуһан үлэлиллэр.

И. МАКСИМОВ.

СЭТЭЭТЭЛЛЭРИ БЫЫБАРДЫЫЛЛАР

Бу күннэргэ ороҥуонтан народнай суут народнай сэтээтэллэрин быыбардаахын үрдүк тэрээһиннээхтик бара турар. Коллективтар бу үрдүк итэҕэйэ бастыҥтан бастыҥ дьоннөргө ыыталлар.

Чакыр нэйилиэгин быыбардааччылара народнай суут народнай сэтээтэлинэн совхоз рабочайа Адамов Агафий Иннокентьевичи уонна учуутал Флетонтова Екатерина Прокопьевнаны биир сааһаан таллылар.

Эт-үүт комбинатын, «Якутмелиоводстрой» трест мехучастогын коллективтара комбинат экономиһа Евграфова Светлана Романовнаны уонна мех. участок бухгалтера Поселькая Валентина Семеновнаны быыбардаатылар. Итэ-нурдук, промкомбинат коллектива инженер-технолог Игнатьев Семен Николаевич, лесхоз, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын уонна метстанция быыбардаччылара лесничэй Федоров Семен Прокопьевич, итиэннэ ветфельдшер Сибирякова Валентина Ивановна аатталарын аатталаттылар.

С. НИКОЛАЕВ.

„ДОҺООБО, САНДАЛ СААС!"

Хоптоҕоҕо ыһыны атаарыы бырааһыныыта кохтеохтук ыытылынна.

Күнүс 12 чааска Тыныы Оҕоонньор Сандал Саастыын тиийэн баллылар. Оҕоонньор хоптоҕолор ыстын устата туту сэтиспиттэрин кэпсээтэ, үлэ бастыҥнарын эҕэрдэлээтэ.

Итиэ́ннэ Дириҥнээҕи остолобуой үлэһиттэрэ араас астары атыылаатылар, бырааһыныыҥка мустубут дьон хамаандаларга хайдыһан ханаат тардыһыытыгар, онтон да атын оонньууларгa күрэхтэстилэр, көрдөөхтүк сыаналаатылар.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

«Норуоттар доҕордоһууларын уонна пролетарскай интернационализм знамятын аннынан»

диэн темаҕа партийнай, комсомольскай үөрэх уонна экономическай үөрэхтээһин бары формаларыгар түмүктүүр занятие БИРИМИЭРИНЭЙ БЫЛААНА

1. Саха сирин норуоттара нуучча норуотун уонна биһиги дойдубут атын норуоттарын кытта доҕордоһууларын историческай төрүттэрэ.

2. Саха сиригэр норуоттар пролетарскай интернационализмнарын уонна доҕордоһууларын идеяларын ороҥнойдоһуннэ.

а. Саха сирин үлэһиттэрин государственностарын тэрийии — ССКП ленинскай национальнай политикатын чаҕылхай туоһута.

б. республика огорууларын күүстэрин сайыннарыыга улуу нуучча норуотун уонна ССРС атын норуоттарын бырааттыы көмөлөрүн быһаарылаах оруола.

в. саха норуотун духовнай культуратын сайдыыта уонна чэчирээһиннэ итиннэ араас национальностар үлэһиттэрин икки ардыларыгар культурнай сибээстэһиилэр интернационалистскай нэ дьиҥнэрэ.

3. Республика үлэһиттэрэ — Саха АССР тэриллибитэ 60 сылын уонна Саха сирэ Россия государствотын састаабыгар көҥүл өттүнэн киирбитэ 350 сыла туолууларын юбилейдарыгар.

Заявканы ыытарга туһаныллар литератураны непиһэгэ «Кыым» хаһыат 1982 сыл муус устар 9 күүнүнэ́ҕи нүөмэригэр бэчээттэммитэ.

ССРС, Саха АССР тэриллибиттэрэ 60 сылларын уонна Саха сирэ Россия государствотын састаабыгар көҥүл өттүнэн киирбитэ 350 сыла туолуутугар аналлаах лекциялар, дакылааттар уонна бэсиэдэлэр

БИРИММЭРИНЭЙ ТЕМАТИКАЛАРА

1. В. И. Ленин—элбэх национальностаах Советскай государствоны төрүттээччи уонна салайаччы.
2. В. И. Ленин уонна Саха сирэ.
3. ССКП ленинскэй эйэлээх тас политиката.
4. ССРС тэриллибитэ—ленинскэй национальнай политика ороҥнойдоһуннэ.
5. ССКП—интернационалист-ленинецтэр партиялара.
6. ССКП XXVI съиһэ ССРС норуоттарын доҕордоһууларын салгыы бөҕөргөтүү туһунан.
7. Национальнай боппуруоска ленинскэй үөрэх ССКП аймаҥылаахтык сайыннарыыта.
8. Ленинскай Коммунистическай партия—биһиги эпохабыт ойо, чиэһэ уонна суобаҕа.
9. Ленин дьалата тыыннаах уонна ыччат.
10. Марксизм-ленинизм аан дойдуну революционнай уларыта тутуурга национальнай боппуруос оруолун уонна миэстэтин туһунан.
11. В. И. Ленин национальнай боппуруоска Коммунистическай партия теоретическай уонна программатын ыраатан оҥоруута.
12. ССРС норуоттарыҥ тулхадыйбат сомоҕолоһуулара уонна бырааттыы доҕордоһуулара—социализм улуу ситиһиитэ, социалистическай общество социальнай сайдыыта түргэтээһиннин, экономическай уонна культурнай сайдыытын сүүрүк фактора.
13. Социалистическай нациялар үөскээһиннэрэ уонна ССРС-ка нациялар икки ардыларыгар саҥа типтээх сыыһыаннаһыылар бигэргэтиллиэхтэрэ.
14. Биһиги дойдубут бары нациялара уонна народностарын салгыы чэчириҥ сайдыылара уонна чугаһаһыылара—коммунистическай тутуу усулуобуйатыгар национальнай сыыһыаннаһыылар сайдыыларын суола.
15. Бары нациялар уонна народностар культураларын чэчириҥ сайдыылара уонна хардарыта баһылаһыылара.
16. Интернационализм советскай дьоннор дириҥ итэҕэлэ уонна олохторун нуормалыгар кубулуйуута—общественнай ойго-санаата революционнай уларыта тутуу.
17. Бары үлэһиттэри интернационализм уонна советскай патриотизм тыыныгар итии—ССКП идейэлээх-политическай үлэтин дьиҥнэ суолталаах сорута.
18. Национальнай боппуруоска ленинскэй программаны олохтоох кыллаҥар ийэ ССКП охсуһуутун опытын аан дойдутааҕы суолтата.
19. ССРС—советскай республикалар тулхадыйбат союзтаһыылара.
20. Сайдыылаах социализм усулуобуйатыгар ленинскай национальнай политика ороҥнойдоһуннэ.
21. Интернационалистскай уонна патриотическай итии тирэх турар боппуруостара.
22. Интернационалистскай уонна патриотическай итии биир кэлиэнэ.
23. ССРС норуоттарын интернациональнай биир сомоҕо буолуулларыгар ССКП оруола.
24. Советскай норуот—дьоннор саҥа социальнай уонна интернациональнай общностара.
25. Улуу Октябрь уонна норуоттар доҕордоһуулара.
26. Социалистическай олох сиэрэ—советскай общество улуу ситиһиитэ.
27. Бары нациялар уонна социальнай бөлүүктэр, бары нациялар уонна народностар күүһүрэн иҥэр чугаһаһыылара—советскай общество объективнай закономерноһа.
28. Социалистическай общество сайдыыта—коммунистическай формация үөскээһиннигэр закономернай кэрдиис ким.
29. ССРС экономиката—норуот хаһаайыстыбатын биир кэлим организма.
30. Социализм—бу социальнай оптимизм общества.
31. ССРС-ка коммунизмы тутуу—улуу интерна-

С. П. Данилов 60 сааһын туолла

Сүүрбэтин туола илик адъар автор бастакы хоһоонноро сирин иннинэ бэчэттэнэн сорохторо ырыа буолбуттара. Кини хоһоону суруйуну кэнин дьаныы бырахтаҕа.

Суруйааччы быһыытынан кэнг билиниини Софрон Данилов проза аймаҥыларынан ааҕыллыбыт. Советскай Союз Героя Ф. К. Попов туһунан документальнай сэһэнтэн саҕалаан кини Бүтүн Сойуустааҥы ааҕааччыта таһаҕастык биллибит, көрдөхсөмнөрдөр сэһэннэрэ, романнара, повестара, «Сүрэх тэбиҥ тухары», «Киһи биирдэ олорор» романнар, «Эн доҕотторуҥ», «Сарсыҥ эмиэ күн үүнүө», «Уот», о. д. а. сэһэннэр. Манчаары туһунан новеллалар, үгүс ахсааннаах кэпсээннэр саха тылынан уус-уран аймаҥыыта сайдыытыгар, кэнг эйгэҕэ тахсыытыгар дьоһуннаах кылаатынан буоллулар.

«Сахалар аатырыттан» драмаҕа суруйааччы В. И. Ленин обраһын ойуулаһыытыгар бочуумнаахтык холоммута. Драма театрҕа ситиһиилэхтэн туруоруллар.

Үгүс эрдэтээх общественнай үлэтин республика үлэлиттэрэ үчүгэйдик биилэллэр. Софрон Петрович Данилов — ССКП XXVI съеһин делегата.

Иккис «Бочуот Знака» орден кавалера, Ойуунускай аатынан, Саха комсомолуа аатынан бириэмийэлэр лауреаттара, РСФСР культуратын үтүөлээх деятеля С. П. Данилов—Саха сирин Суруйааччыларын союһун бырабылыанньатын председателэ.

Оскуола олоҕо

ҮӨРЭҔИ БИЛИИ ҮҺҮС ЧИЭППЭРДЭЭҔИ ТҮМҮГЭ

Оскуолалар	Аттестаттаммыт	Үөрэҕэ сылдьыбыт	Үөрэх түмүгүнэн	Хаачыстыбаҕа үөрэнэллэр	Хаачыстыбаҕа %	Үөрэҕи билии %
Орто оскуолалар						
Амма	158	155	13	40	32,7	98,1
Бахсы	132	132	4	39	32,6	100
Дириҥ	225	223	8	60	30,2	99,1
Мугудай	170	169	4	38	24,7	99,4
Сылаг	162	157	9	41	30,9	96,9
Кытаанах	104	104	3	30	28,8	100
Хатылы	122	121	8	45	43,4	99,1
Хайахсыт	97	97	4	41	46,4	100
Чурапчы	675	668	50	232	41,8	99
Инт.-оск.	104	102	—	18	17,3	98
Аҕыс кылаастаахтар						
Арылаах	91	87	1	24	27,5	95,6
Болтоно	111	109	4	34	34,2	98,2
Одьулуун	197	193	17	67	42,5	98
Соловьев	107	106	3	35	35,5	99,1
Хадаар	93	87	1	23	27,4	98,9
Чаҥыр	89	89	3	25	31,5	100
Чурапчы	136	134	14	57	52,2	98,7
Начальнайдар						
Мэлдьэхси	4	4	—	1	25	100
Толоон	17	16	—	4	23,5	94,1
Ор. үрдүнэн	**2789**	**2753**	**146**	**854**	**35,9**	**98,7**

Аспыт сыл туһаннаах кэминээҥитээҕэр оройуон үөрэнээччилэрин үөрэҕи билиилэрэ арыый тубуста. Урукку оттүгэр үһүс чиэппэргэ 100 бырыһыан билиилээх оскуола ахсаана аҕыйах буолара. Оттоон быыл Бахсы, Кытаанах, Хайахсыт орто, Чаҥыр аҕыс кылаастаах уонна Мэлдьэхси начальнай оскуолаларыгар биир да үөрэҕэр хаалыылаах ааҕа суох. Итиннэ түмүгү ситиһэр кылахтаах оскуолалар аҕыйаҕа суохтар.

«5» уонна «4» сыалаларга үөрэнээччи ахсаана эмиэ үүнэн иһэр. Бу өттүнэн Чурапчы, Хайахсыт, Хатылы орто, Чурапчы, Одьулуун аҕыс кылаастаах оскуолалара ордук үчүгэйдик үлэлиллэр. Холобур, Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатын үөрэнээччилэрин аҥардарыттан ордуктара үчүгэйдик үөрэнэллэр. Бу—холобур буолар көрдөрүү. Ол эрээри балаһыанньа оскуола ахсын үчүгэй буолбатах. Интернат-оскуолаҕа биир да туйгун үөрэнээччи суох, хаачыстыба баара-суоҕа 17,3 бырыһыанҥа тэҥ. Эмиэ итти курдук, Арылаах аҕыс кылаастаах оскуолатыгар билии туппах буолара. Оттоон быыл Бахсы, Кытаанах, Хайахсыт орто, Чаҥыр аҕыс кылаастаах уонна Мэлдьэхси начальнай оскуолаларыгар биир да үөрэҕэр хаалыылаах ааҕа суох. Итиннэ түмүгү ситиһэр кылахтаах оскуолалар аҕыйаҕа суохтар.

«5» уонна «4» сыалаларга үөрэнээччи ахсаана эмиэ үүнэн иһэр. Бу өттүнэн Чурапчы, Хайахсыт, Хатылы орто, Чурапчы, Одьулуун аҕыс кылаастаах оскуолалара ордук үчүгэйдик үлэлиллэр. Холобур, Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатын үөрэнээччилэрин аҥардарыттан ордуктара үчүгэйдик үөрэнэллэр. Бу—холобур буолар көрдөрүү. Ол эрээри балаһыанньа оскуола ахсын үчүгэй буолбатах. Интернат-оскуолаҕа биир да туйгун үөрэнээччи суох, хаачыстыба баара-суоҕа 17,3 бырыһыанҥа тэҥ. Эмиэ итти курдук, Арылаах аҕыс кылаастаах оскуолатыгар билии туппах буолар

ОЛОҔУ КЫТТА ТЭҢҢЭ ХАРДЫЫЛААН

Педагогическай үлэ ветераннара

Анастасия Степановна Чичигинарова аатын үлэлээбит кэмнэрин сыллара кабинетнай системаҕа киирии, оҕолоору дьоҕурдарынан көрөн, ыллыктаах үөрэтиини тэрийии, техническэй средстволары киэҥник туттуу, ыччат даҕаны саҥа ньымалары туһаныы, бэйэ-бэйэлии саҥаны уҥуохтук көрдөөһүн түбүгэр аастылар. Онуоха ким, хайдах, кыруутун буоларын сурдун, саҥаны, сонуну ылларыннан бэйэ-бэйэ, көҕүлээччи быһыылаах коллективыгар тыктанныта улаатта.

Үүнэр көлүөнэни иитиҥэ отут сыл устата илдьитин-көрүүтүн, дьоҕурун, күүһүн харыстаабакка үлэлээбит опыттаах педагог туһунан бэйэ-бэйэлэхтэриттэн, үөрэнээччи оҕолоруттан истиҥ иҥирэх тылларынан дьоҕун сыанабылы истиэхтээн, «Үтүө табаарыс», «Сүрдээх көхтөөх», «Хаһан да саҥаатын түһэрбөт» — итинник уонна кэмнэхэ маарынныыр тылларынан ахталлар киэнин.

Кэлин Чурапчы аҕыс сылаастаах уонна орто оскуолаларыгар үлэлээбит сылларыгар даҕаны Анастасия Степановна үөрэнээччилэрэ начальнай кылаастар программаларынан көрүллэр билиҥҥи, дьоҕуру толору ылалларын оҕолору салгыы үөрэтэр үрдүк кылаастар үчүгэйдик бэлэмнээхтэр диэн ааҕыллыбыттар.

Учуутал оссо ханнык даҕаны сорудаҕы толоруутун аккаастана сатаабат коллектив бирии активнай чилиэнин быһыытынан билиниллэр. Итиҥ киин туһаах үлэтигэр даҕаны, общественнай эбээһинэҥ толоруутугар даҕаны сыһыаннаах. Бастаан учууталлыыр сылларыгар пионерскай үлэни учуутэйдик тэрийэн ЫБСЛКС обкомун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмыта. Калин дьахтар комитетыгар эмиэ айымньылаахтык үлэлээбитэ. Уонна оттон агитэҕэ начальныктын, төрөппүт комитетын председателин, о. д. а. общественнай эбээһинэстэрин күүһүнүаҕа тиийэриэн үтүө суобастаахтык толортообутун оскуолатыгар үчүгэйдик билэллэр.

Учуутал эпиэттээх үлэтин Анастасия Степановна улахан дьиэ-кэргэн көрүүлэстиҥ, алта оҕотун иитии, сүҥүөхтэриттэр туруоруу түбүгүн ыытта сатаан таба дьуоролаан бэйэтин үйэ аҥардаах юбилейын олох, үлэ үөһүгэр көрүстэ.

Билиҥ А. С. Чичигинарова аатын үлэлээбит оскуолаларыгар — Сылаанда, Бахсыта, Толей Дьиҥэр, Мутудайга, ыраах Усуйаана оройуонун Хаһаачыйэтыгар махтал тылларынан ахталлар.

К. ОКОНЕШНИКОВА.

Снимокка: А. С. Чичигинарова.

Комментатор колонкалара

КРУ ЗИМБАБВЕНЫ УТАРЫ

Расистскай Родезия ирдэбилин бэйэтэ дьаһанар Зимбабве республикаҕа утулуга суоҕа биллэрилиннэ. Ол күн туоруутун муус устар 18 күүтэр уустук уонна тыаһыныах быһыыгаҥ майыыга бэлиэтээтэ. Бу дойду Вашингтон «биллэриллибэтэх сэриэ» политикатынан сыһыаннаһар утулуга суох африканскай государстволарын испиҥэгэр эбии сурулунна. Онуоха, сиэ эмиэ АХШ САР сэриитимсиктэрин илиилэриттэн агрессивнай курсу тутуһар Анголатыгар кэлдүк, сиэ эмиэ КРУ САР разведкатын кытаатан колбоһон правительствоны утары заговоры бооччойбут Мозамбигар кэлдүк, американецтар Зимбабвеҕа бэйэлэрин куоракларыр үлэлэрин претория расистскай режимин кытары сөҥнөһүннэрэллэр.

Ол кэлдүк, республика сокуоннай правительствотын суулларарга былаанныыр заговорщиктары Булаайоҕа буолан аастыт сууттааһынна САР-ҕа ыытыллыбыт путчистэр АХШ анаалаах суууспаларын кытары сибээстээхтэрэ чуолкайдаммыта. Суукка 10 тыһыынча доллар иҥин Зимбабве салайааччыларын суох оҥорорго бэлэм «американскай дьоҕор» туһунан номохтоох сурук көрдөрүллүннэ.

Бу күннэргэ Сольсберигаҕа Зимбабве территориятыгар улаатыбыт САР үөскүйүөннүүр ситимэ ырыллыбытын туһунан биллэриллиннэ. Соҕуруунгу Африка агентуратын Америка Сольсберитаабы посольствотыгар мэлдьи тиэстэр хаһыат эрэ Д. Прайс салайбыта. Арҕаанныылар үөскүйүөннэрин ессо биир уйата арыллыыта империалистическай дойдулар кистэлэҥ сууспалара Зимбабвены прогрессивнай социальнай-экономическай уларыта тутуулар уонна Африка соҕуруу өстүн дойдуларын босхолонуулаах охсуһуулаарын өйөөһүн курсуттан туора үтүрүйэргэ холонуулларыттан аккаастаана илистэрин туоһуулуур.

Итиннэ кытары тэҥнэ Холбоһуктаах Штаттар Зимбабвены утары дьиҥнээх «экономическай сэриини» тэрийэллэр. Ол республиканы хайыы-үйэ сүүһүнэн мөлүйүөн доллардаах ноҕоонно тэптэ, ХНТ Соҕуруу Африкаҕа экспердэрин аналлаах боловуун дакылаатыгар Зимбабвены утары дьаһалларгга ордук активнай оруолу АХШ хонтуруоллуур ааи дойдутааҕы валютнай фонда, оны тэҥэ бинуун сибээстээх транснациональнай компаниялар оонньуулларга бэлиэтэннэ. Эдэр республика экономическай олоҕун ыаратар туһугар туугу барытын оҥорор Вашингтон Зимбабве билиҥҥи правительствотын аатын-суолун түнэрэргэ, Сольсберигаҕа неоколониалистскай режими чөлүгэр түнэрэр усулуобуйаны үөскэтэргэ дьулуһар.

Үүс сыллаах антиколониальнай уонна антирасистскай сэриигэ суостаах оскуолатын ааспыт Зимбабве норуота Вашингтон итиэннэ претория нуомунаһыылара киин дойдутун суверинитетыгар төһөлөөх кутталынан суоһуурун үчүгэйдик билэр. «Аан дойду реакцията Зимбабвены утары сиэ биир Анголаны уонна Мозамбигы утары сиэ эмиэ кирдээх оонньуулуу оонньуур,— диэтэ премьер-министр кэнсэлээрийэтин государственнай министрэ Э. Мугабэ. — Ол эрээри киин сорунна сатаабына тэҥнэстэр аналлаах. Биһиги талан ылбыт суолбутуттан туох да туораппат».

С. КУЛИК,
ССТА ырытааччыта.

КЫРАҒЫ СУЛУУСПАҒА

1918 сыл муус устар 17 күнүгэр В. И. Ленин «Уоту утары охсуһуу государственнай дьаһаллаарын тэрийиҥ туһунан» Декреккэ илии баттаабыта. Бу күн советскай баһаарынай охрана тэриллибит күнүнэн аҕыллар.

Советскай баһаарынай охрана ааспыт 64 сылга ат сыарҕатыттан — вертолеттарга, халаанчалартан автоматическай умуллаарыыга тиийэ саҥалыы сэбилэниин уонна хорсун быһыы улахан суолун аастта.

Биһиги оройуоммутугаҕы государственнай баһаарынай надзор инспекциятын, профессиональнай баһаарынай чаас уонна добровольнай баһаарынай общество коллективтара уоттан дьон олоҕор куттал суоһаанныын, норуот хаһаайыстыбатыгар итиэннэ гражданнарга хоромньу оҥоһуллаарын уларыт күүстэрин харыстаабакка үлэлиллэр. Кинилэр баһаартан сэрэтэр үлэни кизиҥник ыыталлар. Ааспыт сылга баһаарынай-техническай көрүүнэн хаһаайыстыбалар уонна тэрилтэлэр кизиҥник хаҥыллыбыттара. Баһаартан сэрэхтээх буолуу быраабылаларын каспыт 108 киһи ыытараллаах, 68 киһи сэрэтиллибитэ. Республикатаабы нуоталаһыыга бэйэлэрин зоналарыгар баһаарынай надзор инспекцията иккис, баһаарынай чаас үһүс миэстэлэри ылбыттара.

Коллективтар 1 ыллаастаах водителлэр А. Д. Дорофеев, И. С. Оконешников, харабыл начальника А. Д. Кажежин курдук бастыҥ үлэһиттэриннэн киэн тутталлар. Кинилэр эдэрдэри баһаары утары охсуһаччы мыйдыр, эр саҥаалаах идэтигэр үөрэтэллэр. Билиҥ часка С. Романов, А. Догордуров, З. Барашков, Ю. Филиппов курдук байаларын идэлэрин үчүгэйдик баһылаабыт үлэһиттэр элбэхтэр.

Коллектив чилиэннэрэ туһаайыллаах үлэлэриннэн эрэ мунурдамматтар, общественнай олохпут активнайдык ылталлар, ааас культурнай, спортивнай дьаһаллары уонна хаһаайыстыбаннай үлэлэри биргэ дьүөрэлиллэр.

Баһаар тахсарын сэрэтиигэ, баһаары утары охсуһуугга общественность быллаг-настор кэмэҥ оҥорор. Нэйилэньэ добровольнай баһаарынай дружина үлэтигэр кыттыыта кэҥэҥ иҥэр. Совхозтар уонна тэрилтэлэр уу баһар массыыналарын уоту умуруорар гына оҥоруу улахан туһалааҕын көрдөрдө. Аҥардас быыл бастакы кварталга тахсыбыт ус уот баһаарыттан иккитин кэнилэр умуруордулар.

Баһаарынай охрана үлэһиттэрэ норуот баайын-дуолун харыстыыр сулууспаларыгар — кэлдьи кыраҕыгыт туралларр.

А. ПИНИГИНА,
баһаарынай чаас инструктора.

Ханна үөрэнэ барыахха

Конкурсу таһынан

Республика тыа хаһаайыстыбатыгар дьарыктаах оройуоннарын ыччаттарыгар РСФСР Үөрэҕин министерствата сыл ахсын дойду киин куораттарыгаары үрдүк үөрэх заведениеларыгар үөрэнэргэ конкурсу таһынан миэстэлэри аныыр.

Быйыл маанын миэстэлэр кэллилэр: Ленинградтааҕы Герцен аатынан пединститутуна нуучча тылын уонна литературатын, физиканы уонна математиканы, начальнай кылаастары үөрэтэр идэлэргэ. Свердловскайдааҕы пединститутуна дефектологияны, Новосибирскайдааҕыга черчениени уонна оҥуулуур-дьүүгүн, нүүр искусствоны, Красноярскайдааҕы пединститутуна начальнай кылаастар, Иркутскайдааҕы пединститутуна музыканы уонна ырыаны үөрэтэр оскуолаҕа киириэн иннинээҥи саастаах оҕолору иитэр-үөрэтэр, Иркутскайдааҕы Хоши Мин аатынан институтуна английскай тылы, Хабаровскайдааҕы пединститутуна математиканы, английскай тылы, физкультураны. Магаданнааҕы пединститутуна начальнай кылаастары үөрэтэр идэлэргэ. Республика үрдүкэн барыта 67 миэстэ кэллэ.

Итиэннэ идэлэргэ үөрэнэхтэрин баҕалаахтар орто оскуоланы бүтэрбитин туһунан аттестаттарын орто балла «4»-тэн итэҕэс суох буолуохтаах. Үлэлиир сиртэн эбэтэр үөрэнэр оскуолатыттан характеристика, ЫБСЛКС райкомун направлениета кэрдиллэр. Норуот үөрэдиитин салаатыгар үлэлэбиттэр, Советскай Армия кэмэнтигэр сулууспалаан калбыттар чэпчэтиннэн туһаналлар.

Ааспыт сылга биһиги оройуоммутуттан 10 абитуриент конкурсу таһынан туттарсан 6-лара дойду киин пединституттарыгар үөрэнэ сылдьаллар.

Баҕалаахтар үөрэх оройуоннаарыы салаатын кытта ханнык баҕарар кэмнэ кэпсэтиэхтэрин сөп.

А. ДОРОФЕЕВ,
районо инспектора.

Харбалаахтан сурук

ТАЛААННААХ БАҒАХСАТТАР

«Коммунизм» совхоз иэн бөһүөлэгэр Харбалаахха П. М. Решетников аатынан Чурапчытаабы народнай театр айар коллектива мылдьыттаан ааста.

Ыаллыы оройуоннар сылдьар самодеятельнай артистары көрөөрү сельскэй Культура дьиэтигэр элбэх киһи мунуна. Ыалдьыттар Илья Находкин «Айдаанныах дьуоахтар» диэн комедиятын олус үчүгэйдик оонньоотулар. Ол кэннитэн иккис отделениетыгар ааас көрдөөх сценкалары оонньоотулар, киһи эрэ кэрэхсиэх чабырҕахтарын аахтылар, П. Ноева уонна А. Дьячковская ааас омук үөкүүлэрин олус иэнгэстик толортоотулар.

Харбалаах олохтоохторо Чурапчыттан кэлэн барбыт күнү мылдьыттарга бэйэлэрин оройуоннарын хаһыаттарынан махталы-баһыыбаны тиэрдэллэр.

М. Г. СОРОВ.

Редактор
А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Суол алдьаныытынан сибээстээн коммунальнай өгөнөн туһаныаччыларга уонна нэйилэньэҕэ маны бэрии итиэннэ таһыы муус устар 20 күнүттэн тохтотуллар.

Лесопункт администрацията.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз салаатата, Чакыр уонна Чурапчы сельскэй Советтарын исполкомнара Аҕа дойду Улуу сэриитин кыттыылааҕа, колхоһунай тутуу ветерана

МАКАРОВ Василий Петрович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук көрдөттэриэгэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним, ааҕыыт, аймахпыт

МАКАРОВ
Константин Иванович

уйуо ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥнии курутуйан туран, биллэр дьоннорбут иитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, аймахтара.

Чурапчытаабы 13 №-дээх СПТУ коллектива, училище үөрэнээччита,

Иван ПОПОВ

соҕумардын өлбүтүнэн төрөппүттэриэгэр, биллэр дьоннорбутар дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай — 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3850.